

इलाम नगरपालिकाको तेश्रो नगर सभामा मिति २०७५।०३।०८ गतेका दिन उप प्रमुख श्री सुशिला नेम्वाङ्गज्यूले पेश गर्नुभएको इलाम नगरपालिकाको आ.व. २०७५।०७६ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

सभाका अध्यक्ष महोदय,
सभाका सदस्यज्यूहरु

इलाम नगरपालिकाको यस सम्मानित नगर सभामा आर्थिक वर्ष २०७५।०७६ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण गर्ने पृष्ठभूमिमा सभामा उपस्थित भइरहँदा सोको पूर्व शर्तका रूपमा रहेको यस इलाम नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पारित गर्नु पर्ने स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ को व्यवस्थाका आधारमा उल्लिखित नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु । यस अवसरमा आजको यस राजनैतिक व्यवस्था प्राप्तिको निमित्त आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्ने सम्पूर्ण सहिदहरुप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जलि प्रकट गर्न चाहन्छु ।

इलाम नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिरहदा हाम्रो भुगोल, सामाजिक पृष्ठभूमि, विकासप्रतिको धारणा र संस्कृति, कानुनी व्यवस्था र राज्यको पुनरसंरचनाको प्रारम्भिक अभ्यास आदिका कारण जनअपेक्षा र हाम्रो आफ्नै चाहना समेत नीति तथा कार्यक्रममा सम्पूर्ण रूपमा समावेश गराउने प्रयत्न पूर्ण नहुन सक्छ । यद्यपि, हाम्रो संरचनागत, कानुनी र आर्थिक अवस्थाका आधारमा इलाम नगरपालिकाको बजेट तथा योजना तर्जुमा समितिको सिफारिसका आधारमा नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभाबाट छलफल भई पारित हुन पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु । प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रममा अधिकांश प्रतिवद्धताहरु गत आर्थिक वर्षमा यसै सम्मानित सभाबाट पारित नीति तथा कार्यक्रमलाई समीक्षा र सोको निरन्तरतामा बढी ध्यान दिइएको छ भने केही कुराहरु बदलिदो परिस्थितिसमेतका आधारमा उपयुक्तताका आधारमा पेश गरिएको व्यहोरा समेत म यस सम्मानित सभामा जानकारी गराउन चाहन्छु ।

मूलरूपमा इलाम नगरपालिकाको सम्पूर्ण कार्यक्रमको नीति **आत्मनिर्भर स्थानीय सरकारको उद्देश्य** हासिल हुने नै रहनेछ ।

नीति तथा कार्यक्रम

१. इलाम नगरको समृद्धिका आधारहरु पर्यटन, कृषि र जलस्रोत भएको हुनाले सो क्षेत्रसँग सम्बन्धित विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ, ।
२. राजश्व परिचालनका लागि करका दर भन्दा दायरा फराकिलो गरी कार्यान्वयन गरिनेछ, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५ मा वि. सं. २०७५ साल साउन १ गतेदेखि अनिवार्यरूपमा एकीकृत सम्पत्ति कर लगाउने व्यवस्था अनुसार कार्यालयबाट तयारी भइसकेकोमा नेपाल सरकारबाट २०७५।०२।१५ गतेका दिन संघीय संसदमा पेश भएको आ. व. २०७५।०७६ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रमबाट आर्थिक विधेयकमा ऐ. ऐनको दफा ५५ संशोधन भई सम्पत्ति कर लगाउन व्यवस्था संसदमा विचाराधीन रहेकोमा संसदबाट निर्णय भएअनुसार यस नगरपालिकाबाट प्रस्तावित सम्पत्ति कर वा एकीकृत सम्पत्ति कर संकलन गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ । यसमा विभिन्न वडाहरुमा विद्यमान भौतिक पूर्वाधारको विद्यमानता र स्थानीयको कर प्रदायक क्षमतालाई हेरेर उल्लिखित कर व्यवस्था मिलाइनेछ र सेवा शुल्कको दर भने नगरपालिकाका सबै वडाहरुमा समानरूपमा कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. वातावरणमैत्री तथा दिगो विकासलाई सुनिश्चित गर्न वातावरण संरक्षण, सम्बर्द्धन र नतिजामुखी कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिई वडा वडा बीचमा स्वस्थ प्रतिस्पर्धात्मक ढङ्गले वातावरण संरक्षणको कार्यका लागि **सफा वडा वातावरण पुरस्कार**को व्यवस्थापन गरिनेछ ।
४. कृषि क्षेत्रको विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण तथा प्राविधिक परिचालन गरी कृषि उत्पादन अभिवृद्धिका लागि आ. व. २०७५।०७६ को कार्यक्रममा विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ । सोका लागि इलाम नगरपालिकाबाट कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन, २०७४ कार्यान्वयनमा आइसकेको छ ।
५. वडा कार्यालय भवन वातावरणमैत्री, अपाङ्गमैत्री बनाई संस्थागत संरचना तथा क्षमता विकास गरी सेवाग्राहीमैत्री बनाउने नीति लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
६. जेष्ठ नागरिकहरुको लागि वडा वडामा स्थापित जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्रको संस्थागत विकास गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ ।
७. ग्रामीण क्षेत्र तथा आम महिलाहरुको स्वास्थ्य सवल बनाउने कुरामा उच्च प्राथमिकता दिई इलाम नगरपालिकामा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरुको सेवा प्रवाह कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८. नगरको लगानीमा निर्माण भएका र हुने सडकको नियमितताका लागि सडक मर्मतसम्भार शुल्क असूल गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई सडकको संरक्षण, सम्बर्द्धन तथा वर्षैभरि सञ्चालनको व्यवस्थापन गरी यातायात व्यवस्थालाई सुचारु र सहज बनाउन पहल गरिनेछ ।
९. विकास निर्माणका हरेक कार्यमा जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनीकरण पक्षमा उच्च संवेदनशील भई कार्य सम्पादन गरिनेछ ।

१०. विगतदेखि अपनाउदै आएको सार्वजनिक निजी साभेदारी अवधारणालाई नगरको पूर्वाधार निर्माण कार्य तथा अन्य विकास कार्यमा अवलम्बन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । यसलाई अन्यत्रको लागि समेत अनुकरणयोग्य कार्य गराउन प्रयत्न गरिनेछ ।
११. महिला प्रजनन स्वास्थ्यलाई शिशु स्याहार कार्यसँग आवद्ध गराई विगतदेखि उपलब्ध गराउदै आएको प्रसुति सुविधा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने र न्यूनतम सुविधा रकममा बृद्धि गरिनेछ ।
१२. घरविहिन दलित आवास कार्यक्रमलाई मूर्तरूप दिनका लागि औचित्य र आवश्यकताका आधारमा वडावडामा निशुल्करूपमा जग्गा प्राप्त अभियान चलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१३. हरेक वडामा न्यूनतम एक खेलमैदान, एक पोखरी, एक नर्सरी र एक बाल उद्यानको अवधारणालाई प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताकासाथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१४. घर निर्माणमा संलग्न मजदूरको जोखिम न्यूनीकरणका लागि मजदुर बीमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५. इलाम नगरपालिका क्षेत्र भित्रका नगरोन्मुख बजार केन्द्रहरूलाई उपनगरको रूपमा विकास गर्ने कार्यका लागि निर्मित भौतिक संरचनाहरूलामा ध्यान दिइनेछ ।
१६. एक वडा एक नमुना विद्यालय कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई उच्च शिक्षा र प्राविधिक शिक्षाको विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि कार्यक्रम लागू गरिने तथा कानून बनाई विद्यालय शिक्षालाई नियमन र सहजीकरणका माध्यमबाट गुणस्तरीय र आम जनमानसमा विश्वासनीय बनाउन पहल गरिनेछ । यसका लागि लोकतान्त्रिक पद्धतिअनुसार स्थापित जननिर्वाचित संस्था र पदाधिकारीलाई सक्रियतवरले अनुगमनको जिम्मेवारी कानूनबाटै तोकी विद्यालयहरूलाई सेवाप्रति जवाफदेही गराउन नेतृत्वकारी कार्य गरिनेछ ।
१७. इलाम नगरको व्यवस्थित सहरी विकासका लागि भूउपयोग योजना र नगर यातायात गुरुयोजनालाई प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयन गरिने र नगरपालिका पार्श्वचित्रको तथ्याङ्कको आधारमा योजना निर्माण र स्वीकृतिको व्यवस्था मिलाउदै जाने व्यवस्था गरिनेछ ।
१८. प्राकृतिक स्रोत संरक्षण र वन्यजन्तु व्यवस्थापनका लागि हरियाली प्रवर्द्धन तथा फलफूल र बाँसका विरुवा रोपण कार्यक्रमबाट स्थानीय भूस्खलन कार्य रोकी तराईमा बाढीबाट हुने डुवान कार्य न्यूनीकरणमा नगरपालिकाको योगदान गरिनेछ ।
१९. नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट इलाम नगरपालिकामा हस्तान्तरण भई आएका तथा आउने सबै संशाधनहरूलाई संघीयताको मर्मअनुरूप सेवाग्राहीमैत्री तथा नतिजामूलक व्यवस्थापन कार्य गरिनेछ ।
२०. नगरका बेरोजगारहरूको तथ्याङ्क तथा अभिलेख व्यवस्थापन गर्दै स्वरोजगार तथा सीपमूलक कार्यक्रम कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
२१. सहकारी क्षेत्रको प्रवर्द्धनका लागि सहकारीतासम्बन्धी सहकारी शिक्षा प्रवर्द्धन कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
२२. नगरपालिकाको क्षमता अभिवृद्धिका लागि क्षमता विकास कार्यक्रममा जोड दिइनेछ ।
२३. अरनिको सांस्कृतिक संग्रहालय पुनः सञ्चालनमा ल्याउने व्यवस्था का लागि कानुनी तथा वित्तीय व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२४. इलाम नगरपालिकाको पार्श्वचित्रका आधारमा नगरको विकासको दीर्घकालीन तथा मध्यकालीन योजना तयार गरी सो अनुसार नगरको विकास गर्न सबैको सहयोग लिइनेछ ।
२५. इलाम नगरपालिकाअन्तर्गत रहेका विषयगत समितिका सुभावहरूलाई बजेटको उपलब्धता अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२६. इलाम नगरपालिकालाई सूचना तथा प्रविधिमैत्री बनाउनका लागि नगरपालिकाको मोबाइल एप्स बनाई सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
२७. इलाम अस्पतालको क्षमता विस्तार, आँखाको सेकेण्डरी अस्पताल स्थापना र हर्टिकल्चर विषयमा डिम विश्वविद्यालय स्थापनाका लागि सरोकारवालासँग सहकार्य र समन्वय गरिनेछ ।
२८. इलाम नगरपालिकामा खानेपानी सेवा आपूर्ति व्यवस्थाका लागि हाल सञ्चालन भइरहेको आयोजनाका सम्बन्धमा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट गरिएको प्रस्तावको ढाँचामा सेवा व्यवस्थापन हुने गरी आयोजना सञ्चालन गर्न उपभोक्ता समितिलाई कानूनअनुसार तोकिएको शर्तमा सबै खालको सहयोग, सहकार्य र समन्वय गर्ने गराउने कार्य गरिनेछ ।
२९. इलाम नगरपालिकाबाट जारी गरिएका कार्यविधि, निर्देशिका र ऐन, नियमानुसार गठन हुने सबै संस्थाहरूलाई संस्थागत गरी समाजका सबै वर्ग र क्षेत्रको विकास र प्रवर्द्धन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
३०. नगरपालिकाको सबै कार्यक्रमलाई संघीय सरकारले लिएको **सुखी नेपाली र समृद्ध नेपाल** कार्यक्रममार्फत सम्बृद्धि हासिल गर्ने कार्यमा सहायक हुने गरी सञ्चालन गरिनेछ । यसका लागि सबै तहका सरकारहरू, अन्तर्गतका कार्यालयहरू, नागरिक समाज, पत्रकार तथा समाजका हरेक पक्षसँग नगरपालिकाले समन्वय, सहकार्य र सहजीकरण गरिनेछ ।